

گفت‌وگو

ناصر ایمانی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

انباشت طرح‌ها در مجلس نشانه فقدان نگاه کارشناسانه است

ناصر ایمانی، کارشناس مسائل سیاسی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به بررسی ابعاد حقوقی و سیاسی خبری مبنی بر وجود ۱۲۰ طرح در هیات‌رئیسه مجلس و تالی فاسد‌های چنین روندی در قوه مقننه پرداخت که مشروح این مصاحبه در ادامه از نظرتان می‌گذرد.

۱۱۱

با توجه به اعلام خبری مبنی بر اعلام وصول بیش از ۱۲۰ طرح در هیات‌رئیسه مجلس، با توجه به اینکه مشکلات عمده کشور مساله اقتصادی است، این تعداد طرح چه کارکردی دارد؟

ابتدا باید بگویم قوانینی که در مجلس تصویب می‌شود یا باید به شکل لایحه یا به صورت طرح باشد؛ لایحه از سوی هیات‌وزیران تصویب و به مجلس ارائه می‌شود، طرح نیز توسط نمایندگان با سازوکاری که در آیین‌نامه داخلی مجلس وجود دارد، تایید می‌شود و برای رسیدگی به کمیسیون‌ها رفته و سپس تبدیل به قانون می‌شود.

طبق اصول سیاسی اصل بر تصویب لایحه است؛ طرح باید استثنا باشد

اصل به لحاظ منطقی، حقوقی و اصول سیاسی بر این است که قوانینی که در مجلس تصویب می‌شود به شکل لایحه باشد؛ یعنی طرح باید استثنا باشد. اینکه بیان می‌کنم قانون نیست ولی منطق حقوقی و قانونی و سیاسی دارد.

منطق این است که اگر لایحه ارائه شده و در مجلس با اصلاحاتی تبدیل به قانون شود، نظر دو قوه یعنی قوه‌ای که می‌خواهد این را اجرا کند و قوه‌ای که می‌خواهد آن را تصویب کند و بر آن نظارت داشته باشد، تامین می‌شود.

این درحالی است که وقتی مسائل به شکل طرح باشد، به‌طور طبیعی نظر قوه مجریه که می‌خواهد طرح را اجرا کند در بر نمی‌گیرد و در آن زمان عملا تبدیل به قانونی که در اجرا با مشکلات متعددی مواجه است، می‌شود چرا که مجری دولت است؛ بنابراین ما در میان طرح و لایحه باید به دنبال لایحه باشیم و طرح باید یک استثنا باشد.

ارائه مداوم طرح از سوی مجلس یعنی دولت کاملا ناکارآمد است

اینکه یک مجلس بخواهد با ارائه مدام طرح‌ها، به نوعی دولت را در ارائه پیشنهاد برای رفع مشکلات کشور در هر زمینه‌نا کارآمد جلوه دهد، تصویر خوبی نیست و بدین معناست که مجلس از اینکه لایحه‌ای درخصوص موضوع خاص بدهد، ناامید است یا دولت را ناکارآمد می‌داند.

افزایش طرح‌ها از سوی مجلس باعث افزایش تعارض با دولت می‌شود؟

بله این امر باعث نوعی اختلاف‌نظر خواهد شد و درنهایت ممکن است قانونی که به شکل طرح به مجلس داده می‌شود یا توسط دولت اجرا نشود یا خوب و کامل اجرا شود. بنابراین نمایندگان باید به این نکته دقت کنند که باید علی‌القاعده جلب نظر دولت را مدنظر داشته باشند.

قسمت کارشناسی مجلس مرکز پژوهش‌هاست اما دولت بدنه کارشناسی قوی دارد
وقتی از دولت حرف می‌زنیم شخص آقای رئیس‌جمهور و حتی هیات‌وزیران منظورمان نیست، چرا که لویاجی که در دولت تصویب می‌شود در دستگاه‌های ذیربط توسط کارشناسان مربوطه به‌طور طبیعی رسیدگی و تبدیل به متن قانونی می‌شود، وزیر آن دستگاه‌آن را تایید می‌کند و به کمیسیون مربوطه در هیات‌وزیران می‌رود و درنهایت به مجلس ارائه می‌شود.

درحالی که قسمت کارشناسی مجلس مرکز پژوهش‌هاست اما دولت بدنه کارشناسی قوی دارد و نمی‌توان نسبت به این موضوع بی‌اعتنا باشیم که صدها کارشناس در بدنه دولت در دستگاه‌های مختلف فعالیت می‌کنند.

درواقع با نادیده گرفتن دولت ما خود را از بدنه بزرگ کارشناسی کشور که باید در دولت باشد محروم و متکی بر نظرات تعدادی از نمایندگان و نهایتا مرکز پژوهش‌های مجلس کرده‌ایم.

بخش عمده‌ای از کارشناسان کشور در بدنه دولت هستند

البته مقرر شده مرکز پژوهش‌ها تمام طرح‌های کمیسیون‌ها را تعیین‌کنند و کمیسیون‌ها ذیل آن طرح ارائه کنند.

این کار خوب و درستی است اما در عین حال تعداد مشخصی کارشناس با سواد در مرکز پژوهش‌های مجلس داریم که نظرات خود را در سال‌های گذشته ارائه کردند. درواقع تشکیل مرکز پژوهش‌های مجلس کار درستی در سال‌های پیش بود ولی باز هم این یک مرکز است، درحالی که بخش عمده‌ای از کارشناسان کشور در بدنه دولت هستند.

بنابراین با ارائه مداوم طرح‌ها، دو مشکل ایجاد می‌شود. طرح‌ها عموما از توان کارشناسی کمتری برخوردار هستند و عموما نسبت به لویاج اینچنین است. این طرح‌ها وقتی به قانون تبدیل می‌شود باید اجرا شود که احتمالا دچار تعارض خواهد شد. مجلس جدید تعجیل دارد تا زودتر اقداماتی برای وضعیت کشور بیندیشد، از سوی دیگر نیز به نظر می‌رسد نوعی عدم اعتمادی بین مجلس و دولت وجود دارد که سبب شده مجلس به طرح روی آورد.

میزان بالای طرح‌های مجلس نشان می‌دهد طرح‌ها کار کارشناسی دقیق نشده‌است
بنابراین این مسیر ناصحیح است مگر در موارد استثنا؛ این مسیری که این میزان طرح داشته باشد نشان می‌دهد هم طرح‌ها کار کارشناسی دقیق نشده‌است و هم اینکه دولت با این طرح‌ها مخالفت خواهد کرد و در اجرا دچار مشکل می‌شود.

اگر ایده حکمرانی مشخصی داشته باشند و ذیل یک این ایده طرح‌ها را ارائه دهند، مشکلی که اشاره کردید ممکن است تا حدودی برطرف شود؟

این ایده یا چشم‌انداز در کشور مشخص شده است. برنامه ۲۰ساله، برنامه پنج‌ساله و قانون بودجه‌سالانه و بسیاری قوانین کلی یا بالادستی وجود دارد. مهم این است که از همه‌ظرفیت‌های کشور در این وضعیت استفاده کرده و مسیر همکاری دولت و همه‌نهاده‌ها با دولت اصلاح شود تا برای اداره کشور موفق شویم. اگر هر گونه انشقاقی در این میان حاصل شود قطعاً شرایط کشور بهتر نخواهد شد و حتی ممکن است بدتر نیز بشود.

سیاست

تاکنون طرح‌های اقتصادی فراوانی در مجلس یازدهم مطرح شده است که عموما استراتژی روشنی ندارند

ایده مرکز پژوهش‌ها برای کنترل تورم «طرح» در مجلس

همانگ در کمیسیون‌های مختلف تصمیمات لازم را بگیرند و زمینه تقنینی و نظارتی برای حرکت‌دهندگان فراهم آید. در آن زمان اما به دلایل مختلف این اتفاق رخ نداد، هرچند امیدها ناامید نشد و بعدها توصیه‌های زیادی به مجلس مبنی بر تلاش برای این حرکت یکپارچه ارائه شد. حالا اما اخباری که از پارلمان به گوش می‌رسد گویای این است که همچنان ایده کلان حکمرانی در میان نمایندگان شکل نگرفته و گروه‌های مختلف اعزاز آنهایی که در قالب‌های رسمی مثل کمیسیون‌ها فعالیت می‌کنند و برخی دیگر که به‌صورت غیررسمی و دغدغه‌مند کنار هم جمع شده‌اند، به‌صورت جزایر جداگانه در حال فعالیت هستند. شاید بپرسید که نشانه این موضوع چیست و بر چه اساسی می‌توان چنین استدلالی کرد؟ پاسخ آنچنان دشوار نیست؛ از یک‌سو می‌توان به مصوبات این روزهای کمیسیون‌ها و صحن مجلس مراجعه کرد و از سوی دیگر می‌توان طرح‌های واصله به هیات‌رئیسه مجلس را مدنظر نیز بر وسعت و عمق آنها افزوده می‌شود.

قرار داد. آنچنان که خبرنگار «فرهیختگان» کسب اطلاع کرده و حسینعلی حاجی، عضو هیات‌رئیسه مجلس هم آن را تایید می‌کند، انبوهی از طرح‌ها که تعداد آن بالغ بر ۱۲۰ مورد می‌شود، از سوی نمایندگان در همین چندماهه که از آغاز کار مجلس می‌گذرد، تدوین و به هیات‌رئیسه مجلس تحویل داده شده است؛ طرح‌هایی که به گفته حاجی اغلب اقتصادی هستند و هرکدام به دنبال گره‌گشایی از موضوع یا مساله‌ای در گوشه‌ای از کشور. برای اینکه این مساله و ابعاد آن را دقیق‌تر بتوانید در ذهن بیایزید، خوب است که تحلیل کارشناسان از عملکرد مجلس در ادوار مختلف را که قبلا هم در «فرهیختگان» و هم در دیگر رسانه‌ها منتشر شده، یکبار مرور کنید؛ تحلیل‌هایی که فصل مشترک بسیاری از آنها وجود «تورم در قانونگذاری» بود و می‌گفتند درحالی که تعداد زیادی قانون در کشور وجود دارد، مشکلات کشور همچنان پابرجاست و هرروز نیز بر وسعت و عمق آنها افزوده می‌شود.

دوشنبه ۱۴ مهر ۱۳۹۹ شماره ۲۱۵۲

۲

مراجعه به این قوانین متعدد گویای این است که در یک موضوع مشخص اولا قوانین متعارضی وجود دارد و ثانيا این قوانین با وجود کثرت، به‌صورت محسوسی ناقصند و نتوانسته‌اند خلأهای موجود را پوشش دهند و ثالثا بعضا همین قوانین متعدد حالا مانعی برای فعالیت‌های معمول شده و آنگذر دست‌وپاگیرند که روال‌های عادی را مختل کرده‌اند. این ایرادها البته همگی صرف‌نظر از این است که پرداختن با این الگو به موضوعات باعث شده اولویت‌ها کنار گذاشته شده و مسائل فرعی به مسائل اصلی بدل شوند. این ایراد مجالس گذشته حالا به‌نظر می‌رسد به مجلس جدید و نمایندگان دوره یازدهم هم سرایت کرده و فقدان یک استراتژی کلان باعث سردرگمی و فعالیت‌های منفرد و ناهماهنگ شده که البته نتیجه آن از همین حالا مشخص است. بر همین اساس «فرهیختگان» در شماره امروز به‌سراغ برخی نمایندگان و کارشناسان سیاسی رفته و این موضوع را مورد بررسی قرار داده است.

سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با «فرهیختگان» تشریح کرد

کدام طرح‌های اقتصادی در اولویت کاری نمایندگان هستند؟

طرح کمیسیون صنایع برای ساماندهی بازار خودرو

مساله دیگر بحث خودرو است که طرح خوبی در کمیسیون صنایع درحال بررسی است که شامل ساماندهی بازار خودرو و تولید می‌شود. این طرح اخیرا اعلام وصول شد و در کمیسیون صنایع مطرح است. حتی وزیر پیشنهادی صمت این طرح را به‌عنوان اولویت خود مطرح کرد و عملا ایشان هم طرح جدیدی در این زمینه اعلام نکرده است. موضوع دیگر بحث مسکن و جهش تولید مسکن است که در مجلس محل بحث است؛ کلیت این طرح از نظر ما کاملا نیاز است ولی در کمیسیون اقتصادی روی برخی احکام آن بحث داشتیم و معتقد بودیم باید این احکام اصلاح شود. برخی احکام مانند تامین منابع مالی ساخت یک‌میلیون واحد مسکن است. در بحث کمیسیون اقتصادی، موضوع مالیات‌ها نیز درحال بررسی است که در بخش ساماندهی منابع کار جدی انجام می‌دهیم. همچنین عایدی سرمایه در کمیسیون نیز درحال بررسی است و به‌زودی به‌صحن خواهد رفت.

بررسی وضعیت مالیات‌ها در کمیسیون اقتصادی

دو بحث مالیاتی دیگر هم در دستور بررسی قرار دارد که شامل مالیات معافیت‌ها در بحث ساماندهی معافیت‌های مالیاتی و دیگری بحث مالیات بر مجموعه درآمد است. این دو طرح به اصلاح زیرساخت‌های مالیاتی کشور کمک می‌کند و این مسائل اثرات خود را در بحث رفع سفته‌بازی و کنترل‌هایی که باید در نظام مالیاتی اعمال شود، خواهد داشت.

عضو هیات‌رئیسه مجلس از تدوین چارچوب کاری کمیسیون‌های مجلس به «فرهیختگان» خبر داد

مرکز پژوهش‌ها اولویت‌های کاری ۴ ساله مجلس را با جزئیات تعیین می‌کند

۱۲۰ طرح مختلف در هیات‌رئیسه اعلام وصول شده است که ۷۰ درصد آنها اقتصادی هستند

روسای کمیسیون‌ها هر هفته با هیات‌رئیسه برای بررسی طرح‌های اولویت‌دار جلسه دارند

حسینعلی حاجی دلگانی، عضو هیات‌رئیسه و عضو کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به ارائه آماری از تعداد طرح‌های موجود در مجلس یازدهم و میزان نظارت در مجلس فعلی پرداخت که مشروح این گفت‌وگو در ادامه آمده است.

تاکنون اولویت‌های ۱۰ کمیسیون مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته و تقریبا به جمع بندی نسبی رسیده است و بنا داریم در هفته آینده با تلفیق اولویت‌هایی که مرکز پژوهش‌ها انجام می‌دهد، کار عظیم و ریشه‌ای از بعد نظارتی و قانون‌گذاری انجام دهیم و به این ترتیب اولویت‌ها را جمع‌بندی و اعلام کنیم، بنابراین پس از این پروسه کمیسیون‌ها با این خط‌مشی حرکت خواهند کرد.

مرکز پژوهش‌ها قرار است به‌صورت دقیق چه کاری انجام دهد؟

مرکز پژوهش‌ها تمامی اولویت‌هایی که باید برای هر کمیسیون ملاک عمل باشد، ارائه کرده‌است و این کار بالغ بر یکصد صفحه شده و به‌صورت دقیق مشکلات را ریشه‌یابی کرده است. آنها از لحاظ تقنینی اولویت‌ها را مشخص کرده‌اند از لحاظ نظارتی نیز اولویت‌ها را برای هر کمیسیون متناسب با وظایف آن تعیین کرده‌اند.

این طرح‌ها برای چه بازه زمانی است؟

اولویت‌ها به‌نوعی است که به ترتیب از زمان حال شروع شود و تا پایان دوره چهارساله ادامه یابد.

این ۱۲۰ طرحی که در هیات‌رئیسه اعلام وصول شده در چارچوب همین طرح مرکز پژوهش‌ها ارزیابی می‌شود؟

خیر، این دو همزمان پیش می‌رود. همزمان که اولویت‌ها در کمیسیون تعیین شده و در جلسه مشترک هیات‌رئیسه و رئیس کمیسیون‌ها نیز آمده است، در مرکز پژوهش‌ها هم تاکنون دو اصلاح جدید انجام شده است. یعنی یک نسخه‌نایک‌ماه پیش داشته و از یک‌ماه پیش به بعد کار جامع‌تری را انجام داده و در بعد نظارتی و قانون‌گذاری برای هر کمیسیون موضوعاتی را آورده است.

ورود مرکز پژوهش‌ها برای ارائه طرح کمیسیون‌ها به معنای سلب اختیار نمایندگان نیست

ما بنا داریم طی چند هفته آینده اولویت‌هایی که مرکز پژوهش‌ها با بررسی‌های پژوهشی به نتیجه رسیده و با حوزه کارشناسان زنده مجلس به جمع‌بندی رسیده است را با اولویت‌های اعضای کمیسیون تجمیع کنیم و این تصمیمات ملاک عمل کمیسیون‌ها قرار گیرد.

مهدی طغیانی، سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به انتقادات پیرامون تشتت طرح‌های مجلس و عدم توجه طرح‌ها به اولویت‌های کشور پاسخ داد که از نگاه‌تان می‌گذرد.

۱۱۱

مجلس با وجود مشکلات اقتصادی فعلی چه طرح‌هایی می‌تواند ارائه دهد، ضمن اینکه ۱۲۰ طرح در هیات‌رئیسه وصول شده است و ظاهرا تناسبی با مشکلات روز جامعه ندارد.

معمولا طرح‌ها مسیری دارند که از منظر مجلس اولویت‌دار هستند و این موارد در آیین‌نامه داخلی تعیین شده است، از این‌رو هیات‌رئیسه مجلس وظیفه خود را در اینکه این طرح‌ها به ترتیب اولویت در دستور کار قرار گیرد، انجام می‌دهد.

قطعا رویکرد مجلس یازدهم پرداختن به اولویت‌های زندگی و معیشت مردم است

در این زمینه از طرح‌های اقتصادی بسیار مناسب با فضای جامعه تا طرح‌هایی که اقتصادی نیستند، وجود دارد، چراکه مشکلات کشور فقط مسائل اقتصادی نیستند. مسائل ما در حوزه‌های مختلفی است که در آن حوزه‌ها نمایندگان طرح‌هایی ارائه می‌دهند ولی قطعا رویکرد مجلس یازدهم پرداختن به اولویت‌های زندگی و معیشت مردم است. در این مسیر تلاش شده طرح‌هایی که در دستور کار قرار می‌گیرد بیشتر مشکلات